

Valentí Gubianas

DISSET NADALES I DOS CAP D'ANY

Joan Vilamala

1. La fira de Santa Llúcia

Com que arriba Santa Llúcia
i aviat serem Nadal,
mare, vull anar a la fira
que fan a la Catedral
a comprar-hi el que ens fa falta
per fer un pessebre com cal.

Necessito les figures
--si són de fang molt millor--
de Josep i de Maria,
de Jesús, fet infantó,
un àngel, el bou, la mula
i també més d'un pastor.

Una estrella amb purpurina,
els tres reis de l'Orient
un caçador, un llenyataire,
i una corrua de gent
que vagin cap al pessebre,
i el caganer que va fent.

El suro per fer muntanyes,
moltes ovelles i un gos,
l'establia, quatre cases
i la cova dels pastors,
dos grapats de molsa verda
i una enramada d'arboç.

Digues al pare que vingui,
que hi ha molta feina a fer,
i, si la despesa és massa,
jo una part en pagaré,
que la meva guardiola
la tinc plena. Et sembla bé?

2. Com quan érem infants

Com quan érem infants
muntarem el pessebre al mig del rebedor;
amb trossos vells de suro,
amb molsa, rocs i sorra, i llums per fer claror;
bastirem el paisatge
amb rius, ponts i muntanyes, i a sota d'un turó
col·locarem la cova
dels pastors i un cor d'àngels que facin el pregó:
«Aneu a l'Establia,
on Josep i Maria amoixen l'Infantó.»

Enduts per la proclama,
els pastors i nosaltres deixarem el corral.
Amb el sarró a l'espatlla,
lleugers o amb nostres xacres, però amb joia, tant se val,
amb tots els que ens envolten
compartirem la vida, que és el més gran regal,
i nets de consumisme
cantant quatre nades, al bell mig del Portal,
estendrem les tovalles
i entre cants i rialles celebrarem Nadal.

3. Déu te guard, Maria

Josep feia portes,
taules i cadires,
i algun bastiment.

Maria filava,
pensava en el dia
del seu casament.

Un àngel tot d'una
amb veu cristal·lina
va dir suaument:

«Déu te guard, Maria,
et porto notícies.
Que tens un moment?»

Tu, d'entre les dones
ets la beneïda
per l'Omnipotent.

Ja que seràs mare
d'un nen, el Messies,
pel bé de la gent.»

«Si no conec home,
com pot ser possible
tal engendrament?»

«Déu et farà ombra.»
Llavors decidida
va respondre: «Amén.»

Al cap d'uns quants mesos
Maria es delia
pel nou naixement.

4. Sort en tinc del tió

Quan ve Nadal i sento cantar cançons foranes
sonant pels altaveus, a cada cantonada,
que si el *Chiquirritín*, que si *la Virgen santa*,
Jingle bells, jingle bells --intrusa serenata--
i veig com Santa Claus entre la gent avança
amb un vestit vermell que li fa de casaca,
amb una gorra al cap i amb una barba blanca,
postís i panxarrut, tocant una campana,
em sento foraster. Diguem que m'atabala.
Per què els comerciants no tanquen la barraca?

Sort en tinc del tió que hem parat els de casa.
M'esbafo amb el vell tronc, li foto garrotada,
aboco damunt seu la meva mala bava
i allibero el mal fat cantant amb la quitxalla:

*Tió, tió,
caga torró...
amaga't del foc
de la globalització!*

I enmig del guirigall, cantant quatre nadales,
amb neules i xampany, rebrota l'esperança.

5. La nit de Nadal

La nit de Nadal
és nit d'alegria
perquè ens retrobem
tota la família.
Els avis, els néts,
els oncles i ties,
i algun convidat
amic o amiga.

La nit de Nadal,
és la més bonica;
fem un bon sopar
que a tothom atipa,
fem cagar el tió
que du llepolies,
neules i torrons,
i tots fem barrila.

La Nit de Nadal
damunt la cadira
els més petits
diuen poesies
i tots junts cantem
dolces melodies
on surt sant Josep,
Jesús i Maria.

La nit de Nadal
tot és harmonia.
Com aquesta nit
tan viva i festiva
no en conec cap més
de tan compartida.
Quina nit més gran!
Quin aire es respira!

6. *L'estel que ens il·lumina*

«I va ajaure el nadó en una menjadora,
per a ells dos no hi havia recer en aquell hostal.»
Venien de molt lluny cercant un tros de sostre
que els resguardés del vent i del fred hivernal,
i encara ara cueja aquella vella història;
ben cert que ens incomoda. No és això, Nadal?

«Hi havia allí a la vora, a prop de la contrada,
uns pastors que guardaven de nit el seu ramat.»
Avui també nosaltres que hem perdut bous i esquesques,
vetllem que la llopada no ens prengui identitat,
que el verb que ens agermana i fa que siguem poble
ressoni a la muntanya, al pla i a la ciutat.

«No tingueu por! -diu l'àngel—, us duc la bona nova.
Un món nou és possible; la salvació és real.»
L'estel que ens il·lumina i lluu en nostra bandera
ens doni braó i força per viure l'ideal.
Si hem engendrat un somni que ens redimeix de veres,
amunt i via fora! Anem cap al portal!

7. Anem al Portal

Allí a l'Establia
devora el Portal,
rossinyol hi canta
la nit de Nadal:
Flor de lliri, lliri,
flor de lliri blanc.

Jacint Verdaguer

Aquella nit santa
va dir el majoral,
dòcil com un àngel,
als del seu voltant:
«Deixeu la ramada
tancada al corral,
preneu la gaiata
i anem caminant.
Au, pastors, anem-hi,
anem al Portal!»

Flor de lliri lliri,
flor de lliri blanc.

Mentre feien via
anaven cantant
velles melodies
cada cop més alt.
Al cap d'una estona
tota una coral,
a dins d'un estable,
cantava un bell cant
que encara ressona
la nit de Nadal.

Flor de lliri lliri
flor de lliri blanc.

Contents de la festa,
Josep i l'Infant
marcaven el ritme

picant amb les mans;
Maria somreia
d'un moment tan gran.
Rossinyols que nien
per aquells verals
volant refilaven
sons angelicals.

*Flor de lliri, lliri,
flor de lliri blanc.*

8. *Nadal un altre cop*

Nadal un altre cop truca a la porta
i el consumisme estèril se'l fa seu
fingint que ens agombola i ens transporta
a un paradís postís, feliç, molt *guai*,
on el dring del diner ens amaga Déu.
Aquest Nadal, se'n pot anar al carai!

Nadal un altre cop truca a la porta
i ens incomoda amb el crit d'un infant,
que ens desvetlla del son i que ens exhorta
a tenir més en compte l'humil prec
de qui amatent pidola remugant
que li allarguem la mà. Farem el cec?

Nadal una altre cop truca la porta,
i ens duu ressons d'església i campanar;
oïnt la seva crida, que és més forta
que l'enganyosa globalització,
tot compartint la llar amb el germà,
cantem nadales i fem cagar el tió!

Nadal un altre cop truca la porta
i a l'horitzó lluquem l'estel brillant
que ens enlluerna als ulls i se'ns emporta
per viaranys que duen a Betlem.
Com els tres Reis, seguim-lo confiant
com van fer ells, que a port arribarem!

9. Uns mags d'Orient

Uns mags d'Orient
han vist una estrella
rara al firmament,
l'auguri esperat
d'una meravella
de la humanitat.

Enduts pel seu crit,
sota el seu guiatge,
se'n van de viatge
amb pas decidit.

A Jerusalem
fan una parada.

Entren a palau:
«Bona gent, si us plau,
el nou rei cerquem,
aquí no fa estada?»
Ningú no en sap res;
ni Herodes, ai ves!

Quan són a Betlem
l'estrella s'hi para
i es diuen: «Què fem?»

Veuen una mare
que bressola el fill
tot prenent el sol,
davant d'un hostatge,
humil i senzill.

Deixen la muntura
i amb cert protocol
reten homenatge
a la criatura
mostrant-li tresors,
or, mirra i encens,
i l'amor intens
que duen als cors.

Tornant, pel camí
se'ls sentia dir:
«És pobre i xamós.
Un rei curios!»

10. Nit de Reis

«Els tres Reis de l'Orient,
si hi ha res per a la pobra gent,
sí, fillet, no, fillet,
coca blanca, coca blanca;
sí, fillet, no fillet,
coca blanca i torronet.
Gaspar, Mencion i Baltasar,
porteu coses, porteu coses,
Gaspar, Mencion i Baltasar,
porteu coses per menjar
i juguines per jugar!»

Amb quin plaer cantàvem aquella nit de màgia
l'antiga cantarella apresada del passat!
Acompanyats pels pares i els avis, avançàvem
amb fanalets i torxes, els infants del veïnat.
Tot d'una tots callàvem per escoltar en silenci,
els tres Reis que venien trotant amb els cavalls.
«No sentiu com cavalquen? Ben cert! Sí, ja s'acosten!»
Fins que al cap d'una estona, de son fèiem badalls.

I tornàvem a casa amb l'esperança certa
que els Reis ens portarien el que els havíem dit
manyacs en una carta: un camió, una nina,
torrons i coca blanca. I, sense fer brogit,
col·locàvem espigues de blat de moro, tendres,
a prop de les sabates que trèiem al balcó,
perquè els cavalls poguessin, per valls i serralades,
seguir amb la cavalcada i amb tan grata missió.
Nit de Reis, nit d'il·lusió!

11. Nadal té més sentit

Nadal té més sentit, si en fem temps de mudança,
ja que la llum que neix ens du nova esperança
per ofegar amb el crit el mal que tots *alcança*,
el mal que ve de mi, de tu, de tots, d'Almansa.

Nadal té més sentit, si fem una cantada
compartint els torrons i la taula parada;
si quan sentim el truc d'algú que ve de fora
li fem lloc a la llar i el volem a la vora.

Nadal té més sentit quan ens deixem sorprendre
per l'infant que al Portal ens mira amb posat tendre;
si fem com els tres Reis, obrim bé les parpelles
i enfilem nous camins on brillen les estrelles.

Nadal té més sentit, si deixem de fer l'ase
i rebutgem les lleis que ens va imposar l'espasa
ara fa 300 anys, i fem tabula rasa
tot demostrant al món que som d'aquí, de casa.

12. Si fos rei, prou vindria aquesta nit

“Si jo fos rei, prou vindria aquesta nit a deixar-te a la finestra un xic de salut; mes no ho so...”
Carta de Verdaguer a Collell, 5 de gener de 1895.

Si fos rei, prou vindria a deixar-te aquesta nit
alguna llepolia, bombons o algun confit.
Si m’haguessis sentit i la porta s’obria,
amb quin goig et diria com m’he rejuvenit
en veure a l’Establia els ulls d’un nen petit
mirant-me fit a fit!

Mes no -ves qui ho diria- no ho sóc, i he decidit
que ja ha arribat el dia de deixar lluny el llit.
Ara jo he pres partit i amb el poble faig via
seguint l’estel que ens guia pels camins de la nit,
tal com un rei faria, si cal fins al zenit.
M’acceptes el convidat?

13. Nadal, temps de llum i naixença

És Nadal, temps de llum i naixença.
El solstici d'hivern recomença.
Fem-ne festa. Visquem amb gaubança
el present, i al demà que s'atansa
aportem-hi claror.

Aquest món és un cor que batega
i, malgrat l'enganyifa i la brega,
té sentit que xalant i fent gresca
entomem decidits la juguesca
de voler-lo millor.

14. Si en veure un pessebre

Si en veure un pessebre, et sents un infant
corprès per la història, la llum i els colors,
no et quedis estàtic; mira al teu voltant,
fes pinya amb els altres com fan els pastors.

Si enmig de la fosca l'estrella et convida,
no creguis qui et digui que és pura il·lusió;
enfonsa la rella, entoma la vida
i amb fe i esperança vetlla la llavor.

Si et diuen que Crist nasqué en una cova
perquè no tenien un lloc a l'hostal,
no en facis escarni, en tens una prova
amb la gent que emigra. És això Nadal.

15. Perduts enmig del bosc

Perduts enmig del bosc del dia a dia,
com els pastors, sorpresos, avancem.
Les veus llunyanes d'àngels, qui ho diria!,
no són cants de sirena; ens fan de guia
pel camí de Betlem.

Ens ha arribat al cor el seu missatge
malgrat l'udol dels llops i la foscor.
Pels camins de la nit, entre el boscatge,
hem vist lluir un estel que ens don coratge
i no tenim cap por.

No hi valen ni l'engany ni la mentida.
Un món nou és possible; fem el cim!
La cova on el misteri s'ha fet vida
quan una mare jove ha tret florida,
cerquem-la. Persistim!

16. Nadal 2017

Aquest Nadal no és un Nadal com els altres;
som molts que sentim pena per la situació
injusta que sofreixen els que hem triat nosaltres
perquè ens representessin en nom de la nació.

No, no; no oblidarem que no som tots a casa,
que alguns sou a l'exili i altres a la presó
perquè amb seny i coratge, sense punyal ni espasa,
heu defensat la pàtria i la seva raó.

I quan alcem la copa, en el llevant de taula,
per dir-nos bones festes, amb el cor abrandat
direm amb veu ben clara la sagrada paraula
que anhelem, en nom vostre: llibertat, **LLIBERTAT!**

17. Tres Reis d'Orient

Tres Reis d'Orient,
tres bons camarades,
tenen gran consell
una matinada
Hem d'anar a Madrid
capital d'Espanya.
Tra-la-ra-la, la-ra, la-la,
capital d'Espanya.

Marxen un matí
en trencar l'albada.
Quan són a Madrid
l'estrella se'ls para
damunt la presó,
on l'innocent clama
Tra-la-ra-la, la-ra, la-la,
on l'innocent clama.

Baixen dels camells;
la porta és tancada.
Tres jutges venuts
els l'han segellada
amb les seves lleis.
Ai, ves quina barra.
Tra-la-ra-la, la-ra, la-la,
ai, ves quina barra.

Si clamava el reu,
els Reis també clamen
per la llibertat
que està empresonada.
Malhaja la llei
i qui l'ha dictada.
Tra-la-ra-la, la-ra, la-la,
i qui l'ha dictada.

Tres Reis d'Orient,
tres bons camarades
d'Espanya se'n van
amb la cara llarga
mentre van dient:
No hi ha democràcia.
Tra-la-ra-la, la-ra, la-la,
no hi ha democràcia.

6 de gener de 2018

1. Cap d'any 2012

El temps passa, corre vola,
un any ve i l'altre se'n va;
fent un xic de xerinola
deixeu-me filosofar.

Ja que Cronos ens devora,
fem avui tal com ell fa:
amb la mà fent de tisora,
disposats a raïmar,

desgranem, amb saviesa
i amb la parsimònia apresada,
dotze raïms exquisits,

i quan soni la campana
fem que se'ns obri la gana:
Ves, no et mosseguis els dits!

2. Cap d'any 2017

Abans no acabi l'any,
amb la cara ben alta,
deixa'm dir-te, company,
que el cor de joia em salta,

que estic molt orgullós
de l'any que ara tanquem:
ja no hi valen les pors,
si fem camí a Betlem.

Som l'onada del mar;
som un poble que avança.
Un bany de dignitat,

com ho faria un far,
ens ha obert l'esperança
cap a la llibertat!